

12 – Εισαγωγή των ενήλικων προσφύγων στη διαδικασία εκμάθησης της γλώσσας

Σκοπός: Να σας βοηθήσει να εφαρμόσετε μια προσέγγιση η οποία θα αναγνωρίζει και, στο μέτρο του δυνατού, θα αξιοποιεί τις μαθησιακές δυνατότητες που έχουν οι ενήλικες πρόσφυγες σε σχέση με την ξένη γλώσσα.

Εισαγωγή

Τα εγχειρίδια που ασχολούνται με την εκπαίδευση ενηλίκων μιλούν συχνά για τα πλεονεκτήματα που έχουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι:

- Πιθανότατα έχουν συναίσθηση των ευθυνών τους κατά την εκμάθηση της γλώσσας.
- Μπορούν να αξιοποιούν το γνωστικό υπόβαθρο και τις υπάρχουσες γνώσεις και πηγές τους, κυρίως σε σχέση με την επικοινωνιακή εμπειρία τους, την οποία μπορούν να εκμεταλλεύονται στη συνεργατική μάθηση.
- Είναι συχνά ρεαλιστές και πρακτικοί, κι έτσι κάνουν ερωτήσεις και προσπαθούν να λαμβάνουν συναφείς απαντήσεις.
- Έχουν την ικανότητα να αναλύουν διάφορα θέματα και περιεχόμενα από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Σε ομάδες ενήλικων προσφύγων, τα πλεονεκτήματα αυτά άλλοτε βρίσκουν πεδίο εφαρμογής κι άλλοτε όχι. Δεν είναι πάντα εφικτό για τους πρόσφυγες να αξιοποιούν αυτά τα χαρακτηριστικά, κι αυτό εξαιτίας κάποιων συνθηκών που σχετίζονται με την προσωπική τους κατάσταση, η οποία μπορεί να είναι αγχωτική, ακόμα και τραυματική, λόγω της περιορισμένης εμπειρίας τους στην εκμάθηση μια ξένης γλώσσας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, για λόγους που συνδέονται με έλλειψη εκπαιδευτικής εμπειρίας και με μια γενικότερη έλλειψη εμπιστοσύνης.

Προτάσεις

Όταν σχεδιάζετε τη γλωσσική υποστήριξη που θα προσφέρετε στους πρόσφυγες, καλό θα ήταν να έχετε κατά νου τα εξής:

Οι ενήλικες έχουν διαμορφωμένη προσωπικότητα, καθώς και πολλές συσσωρευμένες εμπειρίες. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι:

- Αντιστέκονται στις αλλαγές των αξιών και των πεποιθήσεών τους.
- Εξετάζουν τις απόψεις των άλλων ανθρώπων υπό το πρίσμα των δικών τους εμπειριών.
- Επιθυμούν να αναγνωρίζεται και να αξιοποιείται η προηγούμενη προσωπική εμπειρία τους.

Επομένως, σας προτείνουμε

1. Να προβλέπετε την αφιέρωση αρκετού χρόνου στην ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών, όταν σχεδιάζετε μια γλωσσική δραστηριότητα.

2. Να ξεκινάτε τη δραστηριότητα πολύ σταδιακά, επιτρέποντας στους πρόσφυγες να εξοικειώνονται με τις νέες εκφράσεις και το λεξιλόγιο ή/και τις νέες πληροφορίες και να δίνετε συγκεκριμένα παραδείγματα (έτσι θα αποφεύγονται οι γενικεύσεις).
3. Να παροτρύνετε τους πρόσφυγες να βοηθούν ο ένας τον άλλο, όταν πρόκειται για μια καινούρια πληροφορία και για μια καινούρια γλώσσα.

Οι ενήλικες έχουν καθορισμένα επίπεδα αυτοεκτίμησης. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί:

- Να αναστατώνονται από καταστάσεις που κλονίζουν την αυτοεκτίμησή τους και να γίνονται, ίσως, παθητικοί.
- Να αρνούνται τη σχέση ισχύος στη γλωσσική υποστήριξη (Εγώ διευθύνω τη γλωσσική δραστηριότητα, εσύ θα κάνεις ό,τι σου λέω).
- Να είναι επιφυλακτικοί και, κάποιες φορές, καχύποπτοι για τις σχέσεις τους. Πιθανόν, να μην εμπιστεύονται απόλυτα ανθρώπους που γνώρισαν πρόσφατα.

Συνεπώς, σας προτείνουμε:

1. Να τους αντιμετωπίζετε πάντα με σεβασμό, αποφεύγοντας την ειρωνεία και την άσκηση αυταρχικών πιέσεων.
2. Να αποφεύγετε δραστηριότητες που συνεπάγονται ανταγωνισμό ή απαιτούν από τους πρόσφυγες να αλληλοαξιολογούν τις γλωσσικές επιδόσεις τους.
3. Να αποφεύγετε τις κατηγορηματικές δηλώσεις, π.χ. *πρέπει να...*, *αυτό είναι λάθος ...*, αλλά να χρησιμοποιείτε εκφράσεις όπως *Απ' όσο ξέρω, ... , ... Ίσως είναι προτιμότερο...*

Η χρονική πίεση είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει τους ενήλικες. Αυτό σημαίνει ότι ίσως προτιμούν:

- Να μαθαίνουν αυτά που θέλουν και αυτά που θεωρούν σημαντικά από άποψη χρησιμότητας.
- Να χάνουν την υπομονή τους ή να βαριούνται με τις γλωσσικές δραστηριότητες, επειδή δεν τις θεωρούν χρήσιμες.

Συνεπώς, σας προτείνουμε:

1. Ξεκινήστε από τις ερωτήσεις και τις προτεραιότητες που εκφράζουν τα μέλη της ομάδας σας και εάν είναι εφικτό να αποφασίζετε από κοινού με τι θα ασχοληθείτε.
2. Ελέγξτε ποιες γλωσσικές δραστηριότητες θεωρούν οι πρόσφυγες χρήσιμες για την καθημερινότητά τους στη χώρα υποδοχής και, γενικότερα, για τα μεταναστευτικά τους σχέδια.

Να θυμάστε ότι, ακόμα και αν οι ενήλικες μπορούν να εκμεταλλεύονται τις μαθησιακές στρατηγικές που είχαν αναπτύξει στην προηγούμενη περίοδο της ζωής τους, είναι πιθανό να αντιμετωπίζουν ακόμα προβλήματα γιατί:

- η βραχυπρόθεσμη μνήμη επηρεάζεται από την παρούσα τεταμένη κατάσταση που βιώνουν.
- κουράζονται γρηγορότερα απ' ό,τι τα νεότερα άτομα που μαθαίνουν μια ξένη γλώσσα.

Συνεπώς, σας προτείνουμε:

1. Να διαφοροποιείτε το διδακτικό υλικό και τους τύπους των δραστηριοτήτων.
2. Να βοηθάτε τους πρόσφυγες στην κατανόηση ορισμένων βασικών όρων (π.χ. άκου, επανάλαβε, ζευγάρια κ.λπ.).
3. Να συνεργάζεστε μαζί τους με διάφορους τρόπους, ώστε να προωθείτε:
 - την κατανόηση (*Είναι ξεκάθαρο; Το καταλαβαίνεις;*).

- την ανταλλαγή απόψεων και ιδεών (Ποια είναι η γνώμη σου;).
 - την ανταλλαγή προσωπικών εμπειριών (Εσύ είχες ποτέ...;).
 - την ενεργοποίηση της συμμετοχής τους στη μάθηση (Μπορείς να μου δώσεις ένα παράδειγμα; Μπορείς να πεις γι' αυτό στον Αχμέντ; κ.λπ.).
4. Να ενθαρρύνετε τους πρόσφυγες να κάνουν ερωτήσεις ώστε:
- να προσελκύετε ή να διατηρείτε την προσοχή τους.
 - να ελαττώνετε την ενδεχόμενη παθητικότητά τους.
 - να πλησιάζετε τους πρόσφυγες περισσότερο.
 - να τους βοηθάτε να απομνημονεύουν τη γλώσσα.
5. Συνοψίζετε ή ζητάτε από τους πρόσφυγες να συνοψίσουν, στην αρχή μια νέας δραστηριότητας, τι έμαθαν στην προηγούμενη γλωσσική δραστηριότητα και πώς τους φάνηκε, κάνοντάς τους ερωτήσεις όπως «Ποια καινούρια έκφραση έμαθες για....;», «Σου φάνηκε χρήσιμο το παιχνίδι ρόλων;» κ.λπ.